

Παλαιολιθικό Σεμινάριο

Πρόγραμμα 2017-18

Σε μια κοινή προσπάθεια για τη συνομιλία της Παλαιολιθικής Αρχαιολογίας στην Ελλάδα με το ειδικό και το ευρύ κοινό, τα Τμήματα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και του Πανεπιστημίου Κρήτης διοργανώνουν διαρκές επιστημονικό σεμινάριο. Το σεμινάριο θα λειτουργήσει ως forum για την παρουσίαση και συζήτηση των σύγχρονων θεωρητικών ρευμάτων και των πορισμάτων της έρευνας πεδίου.

9 Νοεμβρίου 2017

Ian Watts, PhD University College London, ανεξάρτητος ερευνητής

Red ochre use and Homo sapiens speciation: a southern African perspective

12 Δεκεμβρίου 2017

Χρόνης Τζεδάκης, καθηγητής University College London

Ξεκλειδώνοντας τα μυστήρια της Εποχής των Παγετώνων

16 Ιανουαρίου 2018

John Gowlett, καθηγητής Πανεπιστημίου του Liverpool

Fire and humanity: the greatest discovery after language

22 Φεβρουαρίου 2018

Leore Grosman, καθηγήτρια Εβραϊκού Πανεπιστημίου Ιερουσαλύμων

The Natufian culture: the harbinger of food-producing societies

28 Μαρτίου 2018

Marco Peresani, αναπληρωτής καθηγητής Πανεπιστημίου Ferrara

Exploring the Middle/Upper Palaeolithic transition in southern Europe: a View from the north of Italy

23 Απριλίου 2018

Νένα Γαλανίδου, αναπληρώτρια καθηγήτρια Πανεπιστημίου Κρήτης

Νεάντερταλ στο Ιόνιο Πέλαγος

10 Μαΐου 2018

Maria Rita Palombo, καθηγήτρια Πανεπιστημίου La Sapienza Ρώμης & Eugenio Cerilli, Museo Nazionale Romano e l' Area Archeologica di Roma

Hominins and Elephants in the Pleistocene: a Lesson from the Mediterranean

Αμφιθέατρο "Ι. Δρακόπουλος"

Κεντρικό κτήριο Πανεπιστημίου Αθηνών (Πανεπιστημίου 30)

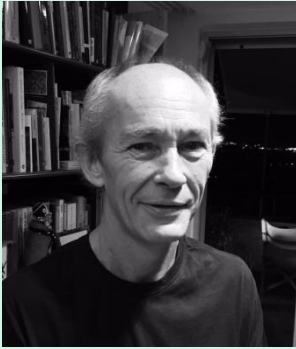
Ώρα 19.00. Είσοδος ελεύθερη

Υπεύθυνες διοργάνωσης:

Γεωργία Κουρτέση-Φιλιππάκη, αναπλ. καθηγήτρια Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
Νένα Γαλανίδου, αναπλ. καθηγήτρια Πανεπιστημίου Κρήτης

Παλαιολιθικό Σεμινάριο

Ian Watts

PhD University College London, independent researcher

Red ochre use and Homo sapiens speciation: A southern African perspective

Η χρήση της ώχρας και η ανάδυση του Homo sapiens: Μια εικόνα από τη Νότιο Αφρική

We evolved in Africa sometime around 200,000 years ago (~200 ka), but the earliest consensual evidence for symbolic culture is only around 110 ka. Not only that, but archaeologists of the African Middle Stone Age (MSA, ~300 ka to ~40 ka) have had little success in identifying cultural evolution for long periods either side of ~200 ka, suggesting a speciation without behavioral content.

Before ~110 ka, the earth pigment ‘red ochre’ is the only repeated evidence directly concerning signal evolution in genus *Homo*, going back about half a million years. As the most widely used raw material for body-paint/cosmetics, it permits investigation of continuity and discontinuity in the evolution of collective ritual – the performative basis of symbolic culture. MSA researchers have overlooked a body of work from the 1940s and 1950s, addressing cultural evolution in the Pietersburg (northeastern South Africa and Swaziland), the earliest MSA technocomplex in southern Africa. Focused on lithic technology and typology, the claims included the initial appearance of pigments and grindstones in the Pietersburg’s later stages. The claims have never been challenged, but have simply been overlooked because of little subsequent research. The ‘sex-strike’ model of the evolution of symbolic culture (Knight et al. 1995) predicted (inter alia) that the last brain-size increase in our lineage should correlate with a rapid shift from irregular ochre use or only patchy regular use to regular, near universal use in campsites, which should be evident by ~160-140 ka. Analysis of the southern African pigment record in the late nineties failed to support the prediction; ubiquitous use could only reliably be inferred from ~110 ka.

Both the old literature on the Pietersburg and this prediction of the ‘sex-strike’ model are re-evaluated in the light of two long Pietersburg sequences – Border Cave (BC) and Bushman Rock Shelter (BRS), using slightly updated samples and a revised Border Cave chronology (suggesting that the earliest Pietersburg, at Cave of Hearths, is in the order 250-300 ka). The BRS Pietersburg is undated; both long and short chronologies have been proposed. Current re-excavation will decide the issue. The claim here is that BC and BRS, together with at least two other Pietersburg sequences, show fairly pronounced shifts from either no ochre use or irregular use, to regular use, continuous to the ethnographic present, and that this is simply the best documented part of a sub-continental pattern. What Mason (and Philip Tobias before him) took to be the initial appearance of pigments seems more like the predicted quantitative shift, reflecting a qualitative change in group ritual. BC indicates the shift occurred between ~170 -150 ka, consistent with the temporal prediction of the ‘sex-strike’ model; this is used to broadly predict the results of the dating program at BRS, making the model highly refutable on this score.

It’s concluded that the ‘modern-body/modern mind’ discrepancy is groundless, and that symbolic culture became an evolutionary stable strategy as an integral, if final, part of our speciation.

Πέμπτη 9 Νοεμβρίου 2017, ώρα 19:00

Αμφιθέατρο “Ι. Δρακόπουλος”

Κεντρικό κτήριο Πανεπιστημίου Αθηνών (Πανεπιστημίου 30)

Είσοδος ελεύθερη

Υπεύθυνες διοργάνωσης:

Γεωργία Κουρτέση-Φλιππάκη, αναπλ. καθηγήτρια Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
Νένα Γαλανίδου, αναπλ. καθηγήτρια Πανεπιστημίου Κρήτης

Παλαιολιθικό Σεμινάριο

Χρόνης Τζεδάκης

Καθηγητής Φυσικής Γεωγραφίας, University College London

Ξεκλειδώνοντας τα μυστήρια της Εποχής των Παγετώνων

Unlocking the mysteries of the Ice Age

Κατά τη διάρκεια της Παλαιολιθικής Εποχής στις ψυχρές (παγετώδεις) περιόδους, τεράστιοι παγετώνες εξαπλώνονται σε μεγάλες εκτάσεις της Βόρειας Αμερικής και της Βόρειας Ευρώπης. Στις θερμές (μεσοπαγετώδεις) περιόδους, όπως η σημερινή, οι παγετώνες υποχωρούν. Σύμφωνα με την αστρονομική θεωρία του κλίματος, αυτές οι εναλλαγές ρυθμίζονται από περιοδικές μεταβολές της τροχιάς της Γης γύρω από τον Ήλιο και την κλίση του άξονά της, που μεταβάλλουν την ποσότητα της ηλιακής ενέργειας που φθάνει στα βόρεια γεωγραφικά πλάτη το καλοκαίρι και που είναι απαραίτητη για να λιώσουν οι πάγοι. Ωστόσο, από τις 110 φορές που η εισερχόμενη ηλιακή ενέργεια αυξήθηκε τα τελευταία 2.600.000 χρόνια (περίπου κάθε 20.000 χρόνια, όταν η Γη βρίσκεται πιο κοντά στον Ήλιο κατά την διάρκεια του καλοκαιριού στο Βόρειο Ημισφαίριο) μόνο οι 50 οδήγησαν σε πλήρη τήξη των παγετώνων. Μέχρι στιγμής, οι επιστήμονες δεν είχαν καταφέρει να εξηγήσουν γιατί ήταν 50 οι θερμές περιόδους και όχι περισσότερες, και πώς οι αστρονομικές αλλαγές καθορίζουν τη σειρά αυτών των περιόδων. Διάφορα μαθηματικά μοντέλα έχουν προσπαθήσει να εξηγήσουν τα βασικά χαρακτηριστικά αυτών των κύκλων, όμως κανένα δεν έχει δώσει κατηγορηματική απάντηση, ενώ όλα τους εμπλέκουν πολύπλοκες παραμέτρους.

Στην ομιλία θα παρουσιάσουμε έναν απλό κανόνα που προβλέπει κάθε πότε τα τελευταία 2.600.000 χρόνια (τη λεγόμενη Εποχή των Παγετώνων) λιώνουν οι πάγοι και ξεκινά μια θερμή εποχή. Η ιδέα βασίζεται στο ότι υπάρχει ένα κατώφλι στο ποσό της ηλιακής ενέργειας που απαιτείται για την τήξη των πάγων. Πάνω από αυτό το όριο, οι πάγοι λιώνουν και μπαίνουμε σε μεσοπαγετώδη περίοδο. Στο πρώτο μέρος της Εποχής των Παγετώνων, η ηλιακή ενέργεια ξεπερνούσε το όριο τήξης κάθε 41.000 χρόνια. Γιατί όχι κάθε 20.000 χρόνια; Γιατί κάθε δεύτερη φορά που η Γη βρίσκεται πιο κοντά στον Ήλιο συνδυάζεται με μεγαλύτερη κλίση του άξονα της Γης, ανεβάζοντας την συνολική ενέργεια που καταφθάνει στα υψηλά γεωγραφικά πλάτη και ξεπερνώντας το όριο τήξης πάγων. Ένα εκατομμύριο χρόνια πριν από σήμερα, το όριο ανέβηκε, έτσι ώστε οι παγετώνες αντί να λιώνουν συνέχισαν να αυξάνονται για περισσότερο από 41.000 χρόνια. Ωστόσο, κατά παράδοξο τρόπο, όταν η διάρκεια των παγετωδών περιόδων αυξάνεται, οι παγετώνες γίνονται πιο ασταθείς, και έτσι η απαιτούμενη ηλιακή ενέργεια για τήξη είναι μικρότερη. Συνδυάζοντας αυτές τις παρατηρήσεις σε έναν απλό κανόνα, είναι δυνατό να προβλέψουμε όλους τους τερματισμούς των παγετωδών περιόδων και τις ενάρξεις των θερμών περιόδων, που τα τελευταία ένα εκατομμύριο έτη συμβαίνουν περίπου κάθε 100.000 χρόνια. Το επόμενο βήμα είναι να καταλάβουμε γιατί το κατώφλι απαιτούμενης ενέργειας αυξήθηκε πριν από ένα εκατομμύριο χρόνια. Μια υπόθεση είναι ότι αυτό οφείλεται στη μείωση της συγκέντρωσης του CO₂ στην ατμόσφαιρα. Το μοντέλο ανοίγει ένα νέο τρόπο προσέγγισης του προβλήματος σε πιο στατιστική βάση, δηλαδή πότε μία τήξη παγετώνων είναι περισσότερο ή λιγότερο πιθανή, πότε οι τιμές της ακτινοβολίας ήταν τόσο υψηλές ώστε δεν υπήρχε περίπτωση «αντίστασης» των πάγων αλλά και πότε έφθασαν σχεδόν στο κατώφλι αλλά δεν κατόρθωσαν να ξεκινήσουν την τήξη. Τα αποτελέσματα εξηγούν γιατί εδώ και 11.000 χρόνια βρισκόμαστε σε μία θερμή περίοδο, παρά την σχετικά αδύναμη αύξηση της ηλιακής ενέργειας.

Τρίτη 12 Δεκεμβρίου 2017, ώρα 19:00

Αμφιθέατρο “Ι. Δρακόπουλος”

Κεντρικό κτήριο Πανεπιστημίου Αθηνών (Πανεπιστημίου 30)

Είσοδος ελεύθερη

Υπεύθυνες διοργάνωσης:

Γεωργία Κουρτέση-Φλιππάκη, αναπλ. καθηγήτρια Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
Νένα Γαλανίδου, αναπλ. καθηγήτρια Πανεπιστημίου Κρήτης

Παλαιολιθικό Σεμινάριο

John Gowlett

Καθηγητής, Πανεπιστήμιο του Liverpool

Fire and humanity: the greatest discovery after language

Η φωτιά στην ιστορία της ανθρωπότητας: το μεγαλύτερο ανθρώπινο επίτευγμα μετά τη γλώσσα

Ο έλεγχος της φωτιάς είναι ένα από μεγαλύτερα ανθρώπινα επιτεύγματα. Υμνήθηκε σε αμέτρητους μύθους όπως αυτός του Προμηθέα. Για τον Κάρολο Δαρβίνο ήταν το δεύτερο σπουδαιότερο επίτευγμα μετά τη γλώσσα. Πώς ο προϊστορικός άνθρωπος κατέκτησε τη χρήση της φωτιάς και πώς η Παλαιολιθική αρχαιολογία την ανιχνεύει στα πολύ παλαιά κατάλοιπα που αποκαλύπτει και μελετά; Τα ερωτήματα αυτά βρίσκονται στον πυρήνα της σύγχρονης αρχαιολογικής και παλαιοανθρωπολογικής έρευνας. Εγγράφονται στη μελέτη της διαφοράς μεταξύ της χρήσης μιας φυσικής φωτιάς, η οποία, για παράδειγμα, μπορεί να προέλθει από την έκρηξη ενός ηφαιστείου ή έναν κεραυνό), και του σκόπιμου ανάμματός της για τη δημιουργία μιας εστίας. Από πότε η τεχνολογία της φωτιάς είναι ελεγχόμενη ώστε να συνοδεύει και να υπηρετεί τον άνθρωπο αλλάζοντας με το μαγείρεμα τη διαίτά του και καλλιεργώντας την κοινωνικότητά του;

Στην διάλεξη αυτή θα εξετάσουμε όλες τις μαρτυρίες κλειδιά από την Παλαιολιθική αρχαιολογία και τη Βιολογία για να υποστηρίξουμε ότι η χρήση της φωτιάς έχει ρίζες στα βάθη της προϊστορίας. Κάνοντας μια επισκόπηση του παγκόσμιου Παλαιολιθικού χάρτη θα παρουσιάσουμε τα ευρήματα εκείνα που μαρτυρούν το επαναλαμβανόμενο άναμμα και έλεγχό της ήδη από τη Μέση Πλειστόκαινο εποχή. Θα μιλήσουμε τέλος, για τον τρόπο με τον οποίο οι ομάδες των κυνηγών και τροφοσυλλεκτών αξιοποιούσαν και αξιοποιούν μέχρι σήμερα τη φωτιά στις στρατηγικές επιβιώσής τους.

**Με την υποστήριξη
της Βρετανικής Αρχαιολογικής Σχολής στην Αθήνα**

Τρίτη 16 Ιανουαρίου 2018, ώρα 19:00

Αμφιθέατρο "Ι. Δρακόπουλος"

Κεντρικό κτήριο Πανεπιστημίου Αθηνών (Πανεπιστημίου 30)

Είσοδος ελεύθερη

Υπεύθυνες διοργάνωσης:

Γεωργία Κουρτέση-Φλιππάκη, αναπλ. καθηγήτρια Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
Νένα Γαλανίδου, αναπλ. καθηγήτρια Πανεπιστημίου Κρήτης

Παλαιολιθικό Σεμινάριο

Leore Grosman

Καθηγήτρια στο Εβραϊκό Πανεπιστήμιο Ιεροσολύμων

The Natufian culture - the harbinger of food-producing societies

Ο Νατούφιος πολιτισμός – ο προάγγελος των τροφοπαραγωγικών κοινωνιών

The Near East in general and the ‘Levantine Corridor’ in particular provide archaeological evidence for the unique transition from hunter-gatherer to agricultural village societies. The Natufian culture (15,000–11,500 cal BP) is recognized as the harbinger of food-producing cultures in the southern Levant. This culture is characterized by remarkable changes in subsistence, settlement, technology, social structure, and ritual practice. These changes were central to the transformation from Epipalaeolithic hunter-gatherer to Neolithic agricultural communities.

Current talk will focus on the dynamics during the time of the cultural ‘cross-roads’ between the Palaeolithic and the Neolithic ways of life, to zoom onto the very end of the Natufian culture. To follow the activities and changing sets of beliefs of the Terminal Palaeolithic population that paved the way to an entirely new way of life, different from those of any society of hunter-gatherers.

New evidence from two very Late Natufian sites in Israel will be presented —the burial cave of Hilazon Tachtit, and the residential village of Nahal Ein Gev II in close proximity to the Sea of Galilee.

Πέμπτη 22 Φεβρουαρίου 2018, ώρα 19:00

Αμφιθέατρο “Ι. Δρακόπουλος”

Κεντρικό κτήριο Πανεπιστημίου Αθηνών (Πανεπιστημίου 30)

Είσοδος ελεύθερη

Υπεύθυνες διοργάνωσης:

Γεωργία Κουρτέση-Φλιππάκη, αναπλ. καθηγήτρια Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
Νένα Γαλανίδου, αναπλ. καθηγήτρια Πανεπιστημίου Κρήτης

Παλαιολιθικό Σεμινάριο

Marco Peresani

Αναπληρωτής καθηγητής Πανεπιστημίου Ferrara

***Exploring the MP-UP transition in southern Europe.
A view from the north of Italy***

***Διερευνώντας τη μετάβαση από τη Μέση στην Ύστερη
Παλαιολιθική στη νότια Ευρώπη.
Μια εικόνα από τη Βόρεια Ιταλία***

Among the big questions of similarities and differences between Neanderthals and Anatomically Modern Humans (AMH) in Western Eurasia is that of the significance of cultural innovations. This question plays a key role in interpreting the large set of differences expressed from the Final Mousterian, the transitional (Chatelperronian, Neronian, Lincombian-Ranisian-Jerzmanovician, Szeletian, Bohunician, Uluzzian and others), and the Aurignacian technocomplexes. It is a matter of debate whether the relation between these differences and their makers is consistent; in recent years, some intriguing aspects have been unveiled from one of these cultural complexes, the Uluzzian, spread across the Italian peninsula and in the south of the Balkans. The Uluzzian represents a distinctive industry, identified on the basis of small, crescent-shaped microliths, a combination of Middle and Upper Palaeolithic stone tool types, and variable incidence of splintered pieces associated with bone industries, perforated marine shells and mineral pigments. At Italian and Greek sites, the Uluzzian is best known from cave sedimentary sequences where it systematically overlies the Mousterian. At present, the Uluzzian is the only known transitional techno-complex related exclusively to AMH in Europe, although doubts over the position of the dental remains found at Grotta del Cavallo have created intense debate, claiming for more cultural and taphonomic data from the transitional sequence in question.

Με τη συμβολή του Ιρλανδικού Ινστιτούτου Ελληνικών Σπουδών στην Αθήνα

Τετάρτη 28 Μαρτίου 2018, ώρα 19:00

Αμφιθέατρο “Ι. Δρακόπουλος”

Κεντρικό κτήριο Πανεπιστημίου Αθηνών (Πανεπιστημίου 30)

Είσοδος ελεύθερη

Υπεύθυνες διοργάνωσης:

Γεωργία Κουρτέση-Φιλιππάκη, αναπλ. καθηγήτρια Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
Νένα Γαλανίδου, αναπλ. καθηγήτρια Πανεπιστημίου Κρήτης

Παλαιολιθικό Σεμινάριο

Νένα Γαλανίδου

Νεάντερταλ στο Ιόνιο Πέλαγος - Neanderthals in the Ionian Sea

Η διάλεξη παρουσιάζει το διεπιστημονικό πρόγραμμα που υλοποιεί το Πανεπιστήμιο Κρήτης από το 2010 στο κεντρικό Ιόνιο Πέλαγος: τα ερωτήματα, το ιστορικό της δραστηριότητας στο πεδίο και τα κύρια πορίσματα. Ο εξαιρετικής ποιότητας πυριτόλιθος, οι υγροβιότοποι και τα καρστικά έγκοιλα αποτέλεσαν τα πρώτα φυσιογεωγραφικά χαρακτηριστικά που προσέλκυσαν την επιστημονική μας ομάδα σ' αυτήν την ανεξερεύνητη γωνιά της δυτικής Ελλάδας για να εντοπίσει την Παλαιολιθική αρχαιολογία της. Στο ιδιαίτερο αυτό νησιωτικό περιβάλλον αποκαλύπτουμε αρχαιολογικά κατάλοιπα από τη δραστηριότητα του ανθρώπου του Νεάντερταλ. Το μεθοδολογικό πολύπτυχο του προγράμματος συνίσταται σε μελέτη υπαίθριων θέσεων στη Λευκάδα, εντατική επιφανειακή έρευνα στο Μεγανήσι και το βορειοδυτικό πολύνησο του εσωτερικού Ιονίου, χαρτογράφηση του βυθού και αναπαράσταση της ιστορίας των ακτογραμμών, και ανασκαφή σε κατακρημνισμένο σπήλαιο στη νησίδα Κυθρός. Τα νησιά όπου πραγματοποιείται η έρευνα είναι σπαράγματα –τα υψηλότερα σημεία– του πλειστοκαινικού τοπίου, μεγάλο μέρος του οποίου σήμερα είναι καταποντισμένο. Η μικρή απόσταση ανάμεσα στις ακτές τους και τις γειτονικές δυτικές και ανατολικές ακτές, σε συνδυασμό με τη ρηχή θάλασσα ενδιάμεσα, δημιουργούσαν τις προϋποθέσεις ώστε κατά τις παγετώδεις περιόδους, όταν η θάλασσα στάθμη χαμήλωνε, τα νησιά να συνδέονται τόσο μεταξύ τους όσο και με τις μεγάλες στεριές, αλλά κατά τις μεσοπαγετώδεις περιόδους να αποκόπτονται, καθώς ανέβαινε η θαλάσσια στάθμη. Στο μεγάλο ανάπτυγμα του χρόνου στο οποίο εγγράφεται η έρευνα του Πανεπιστημίου Κρήτης, το κεντρικό Ιόνιο προσφέρει τη μεθοδολογική πρόκληση για μια υβριδική νησιωτική αρχαιολογία. Το τοπίο του εναλλασσόταν από ηπειρωτικό σε νησιωτικό και από στεριανό σε θαλασσινό, άλλοτε τόπος εγκατάστασης και άλλοτε θαλάσσιο πέρασμα. Εδώ υπάρχουν οι προϋποθέσεις για να μελετήσουμε σε βάθος την τεχνολογία, τις διατροφικές συνήθειες και τον τρόπο ζωής των Νεάντερταλ. Εκτός από δραστηριότητές τους στις ακτές και το εσωτερικό των νησιών, ερευνούμε και τη σχέση τους με τη θάλασσα. Η Άτοκος δέσποζε και δεσπόζει μόνη στο μέσο του εσωτερικού Ιονίου. Με την αρχαιολογική έρευνα στο νησί και τη θαλάσσια γεωφυσική έρευνα στον βυθό του συμβάλλουμε στη συζήτηση για τις πρώιμες θαλάσσιες μετακινήσεις στην Παλαιολιθική Εποχή. Αυτός ο νησιωτικός της χαρακτήρας κατά το μεγαλύτερο μέρος –ενδεχομένως και όλη τη διάρκεια– της Μέσης Παλαιολιθικής Εποχής καθιστά την Άτοκο ιδανικό τόπο για την εξερεύνηση του εάν οι Νεάντερταλ ήταν και οι πρώτοι 'ναυτικοί' της περιοχής.

Δευτέρα 23 Απριλίου 2018, ώρα 19:00

Αμφιθέατρο "Ι. Δρακόπουλος"

Κεντρικό κτήριο Πανεπιστημίου Αθηνών (Πανεπιστημίου 30)

Είσοδος ελεύθερη

Υπεύθυνες διοργάνωσης:

Γεωργία Κουρτέση-Φιλιππάκη, αναπλ. καθηγήτρια Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
Νένα Γαλανίδου, αναπλ. καθηγήτρια Πανεπιστημίου Κρήτης

Παλαιολιθικό Σεμινάριο

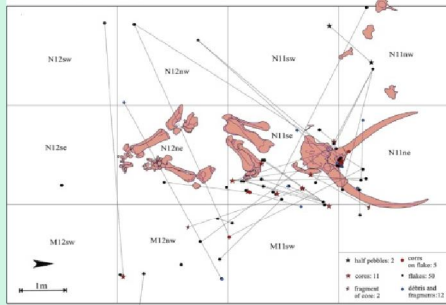
Maria Rita Palombo

Καθηγήτρια Πανεπιστημίου La Sapienza Ρώμης

Eugenio Cerilli

Muzeo Nazionale Romano e l'Area Archeologica di Roma

***Hominins and Elephants in the Pleistocene:
a Lesson from the Mediterranean***

***Ανθρωπίδες και Ελέφαντες στο Πλειστόκαινο :
Ένα μάθημα από τη Μεσόγειο***

The hominin-elephant interaction during the Lower Palaeolithic is an intriguing issue that has been the subject of a number of studies, but the multifaceted aspects of the interaction dynamics are still imperfectly known and divide most of researchers dealing with this topic. Various sources of evidence point out the contemporaneous presence of Palaeolithic hominins and proboscideans in Early and early Middle Pleistocene in Africa and Eurasia in different ecosystems, environments and climatic contexts. The hominin exploitation of elephant carcasses, however, is usually difficult to ascertain due to the rarity of well identifiable cut-marks on the elephant bone surface, while the contemporaneous presence at any site of hominin artifacts and elephant bones (even if broken), may sometimes be accidental or affected by taphonomic biases. To avoid misinterpretations, the best analytical approach to verify whether the presence of artifacts should be actually connected with the presence of the carcass remains or not, is to perform a use-wear analysis of the lithic implements. This may enable us to identify the processing of animal material by cutting or scraping soft as, for instance, meat and hide. It is however indubitable that a number of Early and early Middle Pleistocene sites document some butchery activities on elephant carcasses belonging to different proboscidean species and phyletic lineages. Moreover, although each site has its own peculiarities, the same behavioural strategies seem to be repeated through time and maybe across space. Our aim is to provide an inventory and a critical overview of the main sites from the Mediterranean area (North Africa, Arabian Peninsula, and South Europe) where a hominin and proboscideans coexistence has been firmly documented, to summarize the available evidence of elephant butchery activity, and to highlight similarities/differences in hominin behaviour (if any) among elephant butchery sites in view of environmental context, resource availability, and fauna functional diversity. To facilitate the comparison, sites have been grouped in three main categories, based on the completeness of the elephant skeletons. 1) Sites with single carcass found in association with stone artefacts, and with some bones in anatomical connection and few others dispersed within a short distance; 2) Sites where a single carcass was butchered, but where the skeleton bones are characterized by a high degree of disarticulation, tough bones may occur dispersed over a small area; 3) Sites documenting a polyphasic accumulation of portions of carcasses or individual bones.

With the contribution of the Irish Institute of Hellenic Studies at Athens

Πέμπτη 10 Μαΐου 2018, ώρα 19:00

Αμφιθέατρο "Ι. Δρακόπουλος"

Κεντρικό κτήριο Πανεπιστημίου Αθηνών (Πανεπιστημίου 30)

Είσοδος ελεύθερη

Υπεύθυνες διοργάνωσης:

Γεωργία Κουρτέση-Φιλιππάκη, αναπλ. καθηγήτρια Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
Νένα Γαλανίδου, αναπλ. καθηγήτρια Πανεπιστημίου Κρήτης